

Adroddiad ar yr Archwiliad o'r Cyfrifon – Cyngor Gwynedd

Blwyddyn archwilio: 2025-26

Dyddiad cyhoeddi: Medi 2026

Cyfeirnod y ddogfen: 5498A2026

Cynnwys

Cynnwys	2
Cyflwyniad	4
Cipolwg ar eich archwiliad	5
Perthnasedd	6
Canfyddiadau Archwilio	7
Tîm archwilio a chydymffurfio moesegol	11
Atodiad 1 – Risgiau archwilio a'r canlyniadau	12
Atodiad 2 – Crynodeb o gywiriadau a wnaed	19
Atodiad 3 – Adroddiad archwilio arfaethedig	23
Atodiad 4 – Llythyr sylwadau	29
Ansawdd archwilio	33
Eich cefnogi chi	34

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol, Swyddfa Archwilio Cymru na staff Swyddfa Archwilio Cymru'n derbyn unrhyw atebolrwydd mewn perthynas ag unrhyw ddibyniaeth ar y ddogfen hon nac unrhyw ddefnydd arall ohoni gan unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, nac mewn perthynas ag unrhyw ddefnydd gan unrhyw drydydd parti.

I gael rhagor o wybodaeth, neu os oes arnoch angen unrhyw un neu rai o'n cyhoeddiadau mewn fformat a/neu iaith arall, cysylltwch â ni dros y ffôn ar 029 2032 0500, neu drwy anfon neges e-bost i post@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cyflwyniad

Catherine Mealing-Jones

Archwilydd
Cyffredinol Cymru

Fel Archwilydd Cyffredinol Cymru sydd newydd ei benodi, mae'n bleser gennyf rannu fy Adroddiad Archwilio Cyfrifon. Mae'r Adroddiad yn crynhoi prif ganfyddiadau fy archwiliad o'ch cyfrifon ar gyfer 2025-26. Mae fy nhîm eisoes wedi trafod y canfyddiadau hyn gyda'r Pennaeth Cyllid.

Mae fy nhîm wedi cwblhau y gwaith archwilio i raddau helaeth yn unol a nodwyd yn fy Nghynllun Archwilio dyddiedig Mai 2026 .

Ers fy Nghynllun Archwilio, rwyf wedi diweddarau perthnasedd i adlewyrchu cyfrifon 2025-26. Nid wyf wedi adnabod unrhyw risgiau archwilio newydd. Caiff fy ymateb i

risgiau a adnabuwyd yn flaenorol ei nodi yn **Atodiad 1**.

Mae'n ofynnol i mi ddarparu barn pa un a yw'r cyfrifon wedi cael eu paratoi'n briodol, a pha un a ydynt yn rhoi darlun gwir a theg, ym mhob agwedd berthnasol. Caiff fy marn archwilio arfaethedig a'r sail drosti ei hamlinellu ar dudalen 23.

Cyfrifoldeb y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, h.y. y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yw mynd i'r afael ag unrhyw faterion a godwyd yn fy adroddiad a darparu Llythyr Sylwadau ar fy nghyfer.

Hoffwn estyn fy niolch i swyddogion a staff Cyngor Gwynedd am eu cydweithrediad a'u cefnogaeth yn ystod y broses archwilio.

Cipolwg ar eich archwiliad

Rydym yn bwriadu cyhoeddi **barn ddiamod** ar y cyfrifon.

Gweler [Atodiad 4](#)

Nid oes **materion arwyddocaol eraill** i'w nodi.

Gweler y [Canfyddiadau archwilio](#)

Mae **camddatganiadau heb eu cywiro** yn y cyfrifon yr ydym yn dymuno eu dwyn i'ch sylw.

Gweler y [Canfyddiadau archwilio](#)

Bydd yr argymhellion sy'n codi o'n gwaith yn cael eu nodi mewn Memorandwm ar y Cyfrifon a fydd yn cael ei gyfleu i swyddogion maes o law.

Rydym yn anelu at ardystio eich cyfrifon ar **29 Medi 2026**, sydd yn unol â'r terfyn amser sef **30 Medi 2026**.

Perthnasedd

Rwy'n defnyddio barn proffesiynol i bennu trothwy perthnasedd i adnabod a chywiro camddatganiadau a allai effeithio ar benderfyniadau defnyddwyr, gan ystyried gwallau ariannol a gofynion datgelu yn ôl y fframwaith cyfrifyddu a'r cyfreithiau perthnasol. Mae fy nhîm yn diweddarau perthnasedd trwy gydol yr archwiliad ac yn yr adroddiad hwn rwy'n cynnwys materion sy'n mynd y tu hwnt i'm trothwy adrodd, a nodir isod.

Perthnasedd

Pennwyd lefel perthnasedd o 1% o wariant gros yn seiliedig ar ddatganiadau ariannol drafft 2025-26.

£6.029 miliwn

Trothwy adrodd (dibwys)

Pennwyd lefel perthnasedd o 5%.

£0.301 miliwn

Ceir rhai meysydd o fewn y cyfrifon a allai fod yn bwysicach i ddefnyddiwr y cyfrifon. Rydym yn cadarnhau lefelau perthnasedd is ar gyfer y rhain:

Cydnabyddiaeth ariannol uwch swyddogion

£1,000

Datgeliadau partïon cysylltiedig (unigolion)

£10,000

Canfyddiadau Archwilio

Camddatganiadau

Mae camddatganiad yn codi lle nad yw gwybodaeth yn y cyfrifon yn unol â safonau cyfrifeg.

Camddatganiadau nas cywirwyd

Rydym yn nodi isod y camddatganiadau a adnabuwyd gennym yn y cyfrifon, a drafodwyd gyda'r rheolwyr ond sy'n dal heb eu cywiro. Gofynnwn i chi gywiro'r camddatganiadau hyn.

Os byddwch yn penderfynu peidio â chywiro'r camddatganiadau hyn, gofynnwn i chi ddarparu eich rhesymau ar ein cyfer yn ysgrifenedig dros beidio â'u cywiro:

Nodyn 15 – Eiddo, Offer a Chyfarpar

- Cafodd gwariant o £2.511 miliwn a wariwyd yn ystod y flwyddyn ar ail-ddatblygu ased ei dosbarthu'n anghywir fel ychwanegiadau i Dir ac Adeiladau yn hytrach nag Asedau sy'n cael eu Hadeiladu. Gan nad oedd y cyfleusterau newydd yn weithredol ar 31 Mawrth 2026, dylai'r gwariant fod wedi'i ddosbarthu fel ychwanegiadau i Ased sy'n cael eu Adeiladu. Yn ogystal, nid oedd yr adeilad gwreiddiol, a chafodd ei ddymchwel fel rhan o'r gwaith ail-ddatblygu, wedi gael ei amharu, gan arwain at or-ddatgan gwerth Tir ac Adeiladau o £0.318 miliwn. O ganlyniad, cofnodwyd camddatganiad yn y balans Eiddo, Offer a Chyfarpar, gyda gwerth Tir ac Adeiladau wedi'i or-ddatgan o £2.829 miliwn ac gwerth Asedau sy'n cael eu Hadeiladu wedi'i dan-ddatgan o £2.511 miliwn.
- Nododd profion archwilio saith ased â gwerth llyfr net o £0.750 miliwn a oedd wedi'u dosbarthu fel Tir ac Adeiladau Gweithredol ond a oedd, yn eu hanfod, yn Asedau Anweithredol sy'n cael eu Hadeiladu. Er bod yr asedau hyn wedi'u heithrio'n briodol rhag cael ei indecsio ac na nodwyd unrhyw gamddatganiad prisiad, roedd eu dosbarthiad o dan Eiddo, Offer a Chyfarpar yn anghywir.
- Nodwyd nifer o wallau a oedd, ar eu pennau eu hunain, yn ddibwys mewn perthynas â phrisio a indecsio asedau eiddo ar 31 Mawrth

2026. Fodd bynnag, o'u hystyried gyda'i gilydd, roedd y gwallau hyn yn uwch na'r trothwy dibwysedd, gan ddod i gyfanswm o £0.385 miliwn. Roedd y gwallau'n ymwneud â defnyddio indecs anghywir ar gyfer tir; hepgor asedau o'r broses fynegeo flynyddol; eithrio Asedau a Ddelir i'w Gwerthu o'r broses brisio; dosbarthu ased gweithredol yn anghywir fel Ased sy'n cael ei Adeiladu ac, o ganlyniad, ei eithrio o'r broses brisio; a methu â chynnal gwerthusiadau desg ar gyfer rhai asedau, fel sy'n ofynnol o dan fframwaith indecsau Cod CIPFA.

Nodyn 21 Credydwy – Symiau taladwy masnach

Canfu profion archwilio anfoneb gwerth £0.349 miliwn yn ymwneud â gwaith cyfalaf a oedd wedi'i gronni ar diwedd y flwyddyn, er nad oedd y gwaith cysylltiedig wedi'i gyflawni erbyn y dyddiad adrodd. O ganlyniad, gor-ddatganwyd credydwy o £0.349 miliwn, gyda gor-ddatganiad cyfatebol o £0.349 miliwn mewn ychwanegiadau cyfalaf ac yng ngwerth cario Tir ac Adeiladau.

Camddatganiadau a gywirwyd

Yn ystod ein harchwiliad, canfuom rhai gamddatganiadau sydd wedi cael eu cywiro gan y rheolwyr, ond y dylid eu dwyn i'ch sylw yn ein tyb ni.

Caiff y rhain eu nodi yn **Atodiad 2**.

Materion arwyddocaol eraill

Mae'r Safon Ryngwladol ar Gyfrifyddu 260 yn ei gwneud hi'n ofynnol i ni gyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu. Rhaid i ni roi gwybod i chi am ganfyddiadau arwyddocaol o'r archwiliad a materion eraill os ydynt yn arwyddocaol i'ch goruchwyliaeth chi ar broses adrodd ariannol Cyngor Gwynedd.

Nid chanfuwyd unrhyw faterion o'r fath yn ystod yr archwiliad.

Materion eraill

Er bod gwelliant amlwg wedi bod yn ansawdd y papurau gwaith a'r dystiolaeth ategol a ddarparwyd ar gyfer yr archwiliad eleni, ni ystyrir bod y materion canlynol yn faterion sylweddol ac, felly, ni chawsant eu hadrodd uchod. Fodd bynnag, cânt eu dwyn i sylw'r rhai sy'n gyfrifol am

lywodraethu gan eu bod yn tynnu sylw at feysydd lle y gellid cryfhau prosesau er mwyn gwella ansawdd yr adrodd ariannol ymhellach.

Proses gwerthuso a indecsio asedau

Nodwyd nifer o faterion unigol dibwys mewn perthynas â chymhwyso'r gofynion indecsio asedau newydd. Er ein bod yn cydnabod mai hon oedd y flwyddyn gyntaf o weithredu'r gofynion hyn ac y cyhoeddwyd canllawiau ategol gan CIPFA yn hwyr yn y flwyddyn ariannol, mae'r canfyddiadau hyn yn tynnu sylw at gyfleoedd i gryfhau trefniadau adolygu a sicrhau ansawdd rhwng y tîm cyllid a'r prisiwr. Byddai gweithdrefnau adolygu mwy cadarn yn helpu i sicrhau bod yr holl asedau perthnasol yn cael eu cynnwys o fewn prosesau prisio a bod canlyniadau'r prisio yn cael eu hasesu'n briodol cyn cwblhau'r datganiadau ariannol.

Gwendid cylchol wrth baratoi ac adolygu datgeliadau partïon cysylltiedig

Dyma'r drydedd flwyddyn yn olynol lle mae profion archwilio wedi nodi gwallau perthnasol o fewn y datgeliadau partïon cysylltiedig. Er bod papur gwaith pwrpasol wedi'i gyflwyno i fynd i'r afael â materion a nodwyd yn y blynyddoedd blaenorol, ni chafodd ei gwblhau na'i adolygu'n effeithiol yn ystod 2025-26, gan arwain at gamddatganiadau perthnasol o fewn y datgeliadau. Mae natur gylchol y gwallau hyn yn dangos nad yw trefniadau adolygu ansawdd personol yn gweithredu'n effeithiol yn y maes hwn. Dylai'r Cyngor gryfhau ei brosesau paratoi ac adolygu i sicrhau bod datgeliadau partïon cysylltiedig yn gyflawn, yn gywir ac yn cael eu craffu'n briodol cyn cyflwyno'r datganiadau ariannol drafft.

Barn archwilio arfaethedig

Barn archwilio

Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni unwaith y byddwch chi wedi darparu Llythyr Sylwadau ar ein cyfer (gweler isod).

Caiff ein hadroddiad archwilio arfaethedig ei nodi yn **Atodiad 3**.

Llythyr sylwadau

Llythyr ffurfiol yw Llythyr Sylwadau ac ynddo rydych yn cadarnhau wrthym ni bod yr wybodaeth a ddarparwyd ar ein cyfer yn ystod yr archwiliad yn gywir ac yn gyflawn. Mae peth o'r wybodaeth hon yn ofynnol yn ôl safonau archwilio; gall gwybodaeth arall ymwneud yn benodol â'ch archwiliad chi.

Mae'r llythyr yr ydym yn gofyn i chi ei lofnodi wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4** sy'n cynnwys sylwadau ychwanegol yn y meysydd canlynol ar y camddatganiadau na chywirwyd a nodwyd uchod.

Argymhellion

Bydd yr argymhellion sy'n deillio o'n gwaith yn cael eu nodi mewn Memorandwm Cyfrifon a fydd yn cael ei gyfathrebu gyda'r swyddogion maes o law.

Byddwn yn monitro cynnydd yn erbyn yr argymhellion yn ystod archwiliad y flwyddyn nesaf.

Tîm archwilio a chydymffurfio moesegol

Mae prif aelodau fy nhîm a wnaeth y gwaith archwilio, ynghyd â'u manylion cyswllt, eu crynhoi yn **Arddangosyn 1**.

Arddangosyn 1: fy nhîm archwilio lleol

Arweinydd Ymgysylltu	Matthew Edwards matthew.edwards@archwilio.cymru
Rheolwr Archwilio	Yvonne Thomas yvonne.thomas@archwilio.cymru
Arweinydd Archwilio	Sioned Owen sioned.owen@archwilio.cymru

Cydymffurfio â safonau moesegol

Rydym yn cadarnhau:

- ein bod wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol y mae'n ofynnol i ni eu dilyn wrth wneud ein gwaith;
- ein bod wedi aros yn annibynnol oddi arnoch chi;
- nad yw ein gwrthrychedd wedi cael ei beryglu; ac
- nad oes gennym unrhyw berthnasoedd a allai danseilio ein hannibyniaeth neu ein gwrthrychedd.

Cafodd y mesurau diogelu a amlinellwyd yn y Cynllun Archwilio ynghylch cyfeillgarwch ac/neu berthnasau teuluol y Rheolwr Archwilio a'r Arweinydd Archwilio â gweithwyr Cyngor Gwynedd eu gweithredu'n briodol i reoli unrhyw wrthdaro posibl.

Atodiad 1 – Risgiau archwilio a'r canlyniadau

Roedd fy Nghynllun Archwilio'n nodi'r risgiau o gamddatganiad perthnasol ar gyfer yr archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd. Mae **Arddangosyn 2** yn rhestru'r risgiau archwilio hyn ac yn nodi sut yr aethpwyd i'r afael â hwy fel rhan o'r archwiliad. Nid adnabuwyd unrhyw risgiau archwilio ychwanegol ers hynny y mae angen eu dwyn i'ch sylw.

Arddangosyn 2: risgiau archwilio a adroddwyd yn flaenorol, gwaith a wnaed a'r canlyniad

Risg archwilio	Gwaith a wnaed	Canlyniad
Risg o wrthwneud gan reolwyr Mae'r risg y gallai rheolwyr wrthwneud rheolaethau'n bresennol ym mhob endid. O ystyried y ffordd anrhagweladwy y gallai gwrthwneud o'r fath ddigwydd, tybir bod hon yn risg arwyddocaol [ISA 240.32-33].	Fe wnaeth y tîm archwilio: • brofi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill a wnaed wrth baratoi'r datganiadau ariannol; • adolygu amcangyfrifon cyfrifyddu ar gyfer tuedd; a • gwerthuso'r sail resymegol ar gyfer unrhyw drafodion arwyddocaol y tu allan i gwrs arferol busnes.	Ni chanfuwyd yn fy ngwaith unrhyw achosion o wrthwneud rheolaethau gan reolwyr.

Prisio rhwymedigaeth net/gwarged cronfa bensiwn

Mae rhwymedigaeth cronfa y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (LGPS)

fel y'i hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol yn amcangyfrif perthnasol.

Mae natur yr amcangyfrif hwn yn golygu bod llawer iawn o ansicrwydd

amcangyfrif yn perthyn iddo, gan ei fod yn sensitif i addasiadau bychain yn y tybiaethau a ddefnyddiwyd wrth ei gyfrifo.

Mae effaith amodau economaidd, yn enwedig lefelau cyfraddau llog, hefyd yn cael effaith sylweddol ar y rhwymedigaeth. Ar 31 Mawrth 2025, er enghraifft, gwarged oedd y rhwymedigaeth mewn gwirionedd, yn bennaf oherwydd cyfraddau llog uwch.

Cynhaliwyd prisiad teirblynyddol o'r cynllun ar 31 Mawrth 2025, a fydd yn effeithio ar ddatgeliadau yn natganiadau ariannol y Cyngor am y tro cyntaf ym mlwyddyn ariannol 2025-26.

Fe wnaeth y tîm archwilio:

- werthuso'r cyfarwyddiadau a gyhoeddwyd gan reolwyr i'w harbenigwyr rheoli (actiwari) ar gyfer yr amcangyfrif hwn a chwmpas gwaith yr actiwari;
- asesu cymhwysedd, galluoedd a gwrthrychedd yr actiwari a gynhaliodd y prisiadau;
- asesu cywirdeb a chyflawnrwydd yr wybodaeth a ddarperir gan yr Awdurdod i'r actiwari i amcangyfrif y rhwymedigaeth;
- profi cywirdeb rhwymedigaeth net a datgeliadau'r gronfa bensiwn yn y datganiadau ariannol gyda'r adroddiad actiwaraid gan yr actiwari;
- asesu pa mor rhesymol yw'r rhagdybiaethau a wnaed gan yr actiwari drwy adolygu adroddiad yr actiwari ymgynghorol (arbenigwr yr archwilydd) a chynnal unrhyw weithdrefnau ychwanegol sy'n ofynnol; ac
- cynnal rhaglen o waith i ddarparu sicrwydd ynghylch y data a ddefnyddiwyd gan

Ni chanfuwyd unrhyw faterion yn fy ngwaith archwilio mewn perthynas â phrasiad y pensiwn.

Ceir nifer o achosion cyfreithiol hefyd a allai effeithio ar brisio'r rhwymedigaeth net.

Ceir risg felly bod y rhwymedigaeth/gwarged wedi ei gam ddatgan yn berthnasol.

yr actiwari i gynnal y prisiad teirblynyddol

- asesu pa un a allai unrhyw achosion cyfreithiol gael effaith perthnasol ar y

Prisio tir ac adeiladau

Mae gwerth tir ac adeiladau a adlewyrchir yn y fantolen a'r nodiadau ar y cyfrifon yn amcangyfrif perthnasol.

Mae'n ofynnol bod tir ac adeiladau'n cael eu dal ar sail prisiad sy'n ddibynol ar natur a defnydd yr asedau. Mae llawer iawn o oddrychedd yn perthyn i'r amcangyfrif hwn, gan ddibynnu ar y tybiaethau gan arbenigwyr a rheolwyr, a gall newidiadau yn y rhain arwain at newidiadau perthnasol i brisiadau.

Mae'n ofynnol i asedau gael eu hailbrisio bob pum mlynedd, ac ar gyfer blwyddyn ariannol 2025-26 mae CIPFA wedi cyflwyno gofynion newydd ar gyfer mesur asedau yn ddiweddarach, gan gynnwys indecsio. Bydd hyn yn cyflwyno dyfarniadau a

Fe wnaeth y tîm archwilio:

- adolygu'r wybodaeth a ddarparwyd ar gyfer y prisiwr i asesu ei chyflawnder;
- werthuso cymhwysedd, galluoedd a gwrthrychedd y prisiwr proffesiynol;
- brofi sampl o asedau a ail-brisiwyd yn y flwyddyn i sicrhau bod y sail brisio, y data a'r rhagdybiaethau allweddol a ddefnyddir yn y broses brisio yn rhesymol, a bod yr ailbrisiadau wedi'u hadlewyrchu'n gywir yn y datganiadau ariannol;
- adolygu'r dull a ddefnyddiwyd ar gyfer indecsio i sicrhau ei fod yn cydymffurfio â'r safonau perthnasol ac yn esgor ar amcangyfrif rhesymol; a
- phrofi'r cysoniad rhwng y cyfriflyfr ariannol a'r gofrestr asedau.

Gweler

Canfyddiadau Archwilio am fanylion fy nghanfyddiadau mewn perthynas â phrisiad tir ac adeiladau.

chyfrifiadau ychwanegol i
dimau cyllid eu cyflawni.

Cydnabyddiaeth ariannol uwch swyddogion

Bu benodiadau parhaol ac
interim newydd i uwch
swyddi yn ystod 2025-
26.

Ceir risg nad yw'r rhain yn
cael eu datgelu'n briodol yn y
datganiadau

ariannol, gan bod
cydnabyddiaeth ariannol a
delir i uwch swyddogion yn
dal i fod o ddiddordeb mawr
ac yn berthnasol o ran ei
natur.

Felly, ceir risg y gallai
gwallau gwerth isel hyd yn
oed yn y datgeliad arwain
at gamddatganiad
perthnasol.

Fe wnaeth y tîm archwilio:

- ddeall y symudiadau yn yr
uwch dîm rheoli yn ystod
2025-26
- sicrhau bod y
gydnabyddiaeth ariannol a
ddatgelir yn gyson â
thystiolaeth ategol;
- sicrhau bod y symiau a delir
yn gyson â'r rhai a
gymeradwyir gan y Cyngor;
a
- sicrhau bod datgeliadau'n
gyflawn yn seiliedig ar
wybodaeth y tîm ac yn cael
eu paratoi yn unol â
gofynion.

Ni chanfuwyd
 unrhyw faterion yn
fy ngwaith archwilio
mewn perthynas â
chydnabyddiaeth
ariannol uwch
swyddogion, ar
wahân i
ddiwygiadau naratif
bach.

Datgeliadau partïon cysylltiedig

Rhaid i'r datganiadau ariannol ddatgelu unrhyw berthnasodd partïon cysylltiedig ynghyd â'r trafodion a'r balansau rhwng y Cyngor a'r corff/parti arall.

Mae gan y Cyngor nifer o berthnasodd y gellid ystyried eu bod yn barti cysylltiedig. Mae llawer yn dra hysbys, er enghraifft Llywodraeth Cymru fel cyllidwr.

Fodd bynnag, lle cyfyd perthnasodd partïon cysylltiedig trwy

berthnasodd swyddogion neu aelodau unigol, mae'n debygol y bydd llai o dryloywder ynglŷn â'r perthnasodd hyn. Mae'r trafodion hyn yn rhai o ddiddordeb mawr ac ystyrir eu bod yn berthnasol o ran eu natur.

Ceir risg o gamddatganiad perthnasol oherwydd datgeliadau anghyflawn neu anghywir, hyd yn oed lle mae gwerth y rhain yn gymharol fach.

Fe wnaeth y tîm archwilio:

- adolygu proses y Cyngor ar gyfer nodi perthnasodd partïon cysylltiedig a thrafodion a balansau cysylltiedig;
- ymgymryd â gweithdrefnau i gadarnhau cyflawnrwydd perthnasodd partïon cysylltiedig; a
- sicrhau bod datgeliadau yn gyflawn, yn gywir, yn gyson â thystiolaeth ac yn unol â'r Cod Llywodraeth Leol.

Gweler

Canfyddiadau

Archwilio a

Atodiad 2 am fy nghanfyddiadau mewn perthynas â datgeliadau partïon cysylltiedig.

Hawliau cyfreithiol

Mae'r Cyngor wedi derbyn hawliadau posibl am iawndal a allai fod yn

berthnasol i'r cyfrifon. Mae risg felly bod y datganiadau ariannol wedi'u

chamddatgan yn sylweddol mewn perthynas â'r mater hwn.

Fe wnaeth y tîm archwilio:

- ymgysylltu â'r rheolwyr a'r swyddog monitro i ddeall natur, tebygolrwydd ac effaith ariannol bosibl unrhyw hawliau ar diwedd y flwyddyn;
- sicrhau bod yr holl ddatgeliadau angenrheidiol ynghylch unrhyw hawliau yn gyflawn, yn gywir ac yn unol â'r Cod Llywodraeth Leol; a
- sicrhau eu bod wedi'u cyfrifo'n gywir yn y datganiadau ariannol

Sicrhaodd fy ngwaith archwilio fod y datgeliadau perthnasol wedi'u diwygio'n briodol i adlewyrchu statws cyfredol yr hawliadau cyfreithiol.

Penderfynu ar Gyfrifon Grŵp ac amseroldeb

Y Cyngor yw unig berchennog Byw'n lach, is-gwmni a sefydlwyd i ddarparu gwasanaethau hamdden i drigolion Gwynedd.

Fodd bynnag, nid oedd y Cyngor wedi cwblhau ei asesiad ynghylch a oedd angen cyfrifon grŵp yn unol â Chod Ymarfer CIPFA ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026. Nododd y rheolwyr na fyddai'r asesiad hwn yn cael ei gwblhau nes bod elfennau cyfrifyddu cyfalaf datganiadau ariannol y Cyngor ei hun wedi'u

Fe wnaeth y tîm archwilio:

- ymgysylltu'n gynnar â'r rheolwyr a chadarnhau eu hasesiad nad oedd angen cyfrifon grŵp, gan sicrhau bod y gwerthusiad hwn wedi'i gwblhau ac nad oedd yn ddibynnol ar gwblhau cofnodion cyfrifyddu cyfalaf;
- cynnal asesiad rhagarweiniol o reolaeth a pherthnasedd posibl yr is-gwmni; ac
- monitro cynnydd ar asesiad grŵp a chadarnhau casgliad y rheolwyr nad oedd angen cyfrifon grŵp, ac felly nad oedd angen unrhyw newidiadau i'r amserlen archwilio na'r dull archwilio, gan gynnwys ystyried ISA

Cadarnhaodd fy ngwaith archwilio nad oedd angen cyfrifon grŵp ac nad oedd angen unrhyw weithdrefnau archwilio grŵp ychwanegol.

cwblhau. Felly, roedd risg y gallai'r Cyngor wedyn benderfynu bod angen cyfrifon grŵp yn ystod cam diweddarach o'r broses o baratoi'r cyfrifon.

Pe bai angen cyfrifon grŵp ond na fyddent yn cael eu hadnabod tan yn hwyr yn y broses, gallai hyn fod wedi:

- arwain at oedi wrth baratoi ac archwilio datganiadau ariannol y grŵp;
- golygu bod angen gweithdrefnau cydgrynhoi heb eu cynllunio ymlaen llaw a gwaith archwilio ychwanegol;
- cynyddu'r risg y byddai'r amserlen archwilio yn llithro ac y byddai cyhoeddi'r farn archwilio yn cael ei ohirio y tu hwnt i'r dyddiad cau y cytunwyd arno, sef 30 Medi 2026;
- cynyddu'r risg o wallau neu hepgoriadau mewn addasiadau cydgrynhoi oherwydd pwysau amser; ac
- arwain at heriau o ran adnoddau i'r Cyngor ac Archwilio Cymru.

(DU) 600: 'Ystyriaethau arbennig -Archwiliadau o ddatganiadau ariannol grŵp (Gan gynnwys gwaith archwilwyr cydran)'.

Atodiad 2 – Crynodeb o gywiriadau a wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, canfuom y camddatganiadau canlynol sydd wedi'u cywiro gan y rheolwyr, ond y dylid eu dwyn i'ch sylw yn ein tyb ni.

Gwerth y cywiriad	Maes yn y cyfrifon	Eglurhad
£1.941 miliwn	Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu a Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Gostyngodd Incwm Gros Priffyrdd, Peirianeg a YGC; Amgylchedd; a Tai ac Eiddo o £1.793 miliwn, £0.049 miliwn a £0.099 miliwn yn y drefn honno. Gostyngodd Gwariant Gros Priffyrdd, Peirianeg a YGC; Amgylchedd; a Tai ac Eiddo o £1.793 miliwn, £0.049 miliwn a £0.099 miliwn yn y drefn honno.	Nododd profion archwilio fod costau a gyfalafwyd wedi'u credydu'n anghywir i incwm yn hytrach na'u gwrthbwysu yn erbyn gwariant, gan arwain at or-ddatganiad o incwm a gwariant. Nid oedd y cam-ddosbarthiad yn cael unrhyw effaith ar wariant net na'r sefyllfa ariannol gyffredinol.
£1.424 miliwn	Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Gostyngodd Incwm Gros Addysg, ac Economi a Chymuned o £0.352 miliwn a £1.072 miliwn yn y drefn honno. Cynyddodd Incwm Gros Gwariant ac Incwm Ariannu a Buddsoddi o £1.424 miliwn.	Datgelodd profion archwilio fod incwm buddsoddi wedi'i ddosbarthu; anghywir fel incwm gwasanaeth o fewn Addysg ac Economi a Chymuned. Nid yw'r driniaeth hon yn gyson â Chod Ymarfer CIPFA, sy'n gwneud yn ofynnol i incwm llog gael ei adrodd o fewn Gwariant a Incwm Ariannu a Buddsoddi.

**Nodyn 12 Gwariant ac Incwm
Ariannu a Buddsoddi**

Cynyddodd Llog taladwy a thaliadau tebyg o £1.424 miliwn.

**Nodyn 27 Dadansoddiad
Natur Gwariant ac Incwm**

Lleihawyd Ffioedd ac incwm arall gwasanaethau o £1.424 miliwn

Gwnaed addasiadau cyfatebol hefyd i'r nodyn or Offerynnau Ariannol (Nodyn 17a (iii)) a'r nodiadau ar Datganiad Lif Arian (Nodyn 24c).

£14.540 miliwn

Nodyn 15 Eiddo, Offer a Chyfarpar
Diwygiadau i ddosbarthiad y balansau canlynol o Asedau Hawl Defnyddio i Dir ac Adeiladau:
Ychwanegiadau o £0.466 miliwn;
Trosglwyddiadau o £14.431 miliwn;
Ailbrisio – i'r Reserf Ailbrisio o £0.357 miliwn
Dibrisiant yn y flwyddyn o £0.361 miliwn
Dibrisiant – Ailbrisio o £0.361 miliwn; a
Gwerth Net 31 Mawrth 2026 o £14.540 miliwn.

Nododd profion archwilio fod adeilad ysgol, a adeiladwyd ac a ariannwyd gan y Cyngor ar dir a oedd wedi'i brydlesu, wedi'i ddosbarthu a'i drosglwyddo'n anghywir fel Ased Hawl Defnyddio. Gan mai dim ond y brydles tir sy'n dod o fewn cwmpas SAARh 16, dylai'r adeilad fod wedi parhau i gael ei ddosbarthu fel Tir ac Adeiladau er mwyn adlewyrchu sylwedd y trefniant a chydymffurfio â Chod Ymarfer CIPFA.

Dim effaith ar gyfanswm
gwerthoedd Eiddo, Offer a
Cyfarpar.

**Nodyn 35 Prydlesau SAARh
16**

Gostyngiad o £14.897 miliwn
mewn Ychwanegiadau /
Trosglwyddiadau;
Cynnydd o £0.357 miliwn mewn
Ailbrisiad; a
Gostyngiad o £14.540 miliwn yn
y Balans ar 31.03.2026

Amrywiol

Nodyn 33 Partïon Cysylltiedig

Cafodd dadansoddiad a
chyfanswm y datgeliadau Nodyn
33.2 Aelodau a Swyddogion eu
hail-adrodd.

Nododd profion archwilio
wallau perthnasol yn y
datgeliadau partïon
cysylltiedig ar gyfer
Aelodau a Swyddogion.
Diwygiwyd pob ffigwr yn y
datgeliad Aelodau a
Swyddogion, gan nad
oedd y papur gwaith a
defnyddiwyd i nodi
trafodion partïon
cysylltiedig wedi'i
ddiweddaru i ddileu
trafodion yn deillio o
ddatganiadau a wnaed yn
ystod 2025-26. Diwygiwyd
llinell cyfanswm y
datgeliad gan werth
absoliwt cyfanredol o
£16.659 miliwn, gan
adlewyrchu effaith gronnus
y cywiriadau a wnaed ar
draws y categorïau unigol
o fewn y nodyn. Diwygiwyd

y datgeliad wedi hynny er
mwyn sicrhau bod
trafodion a balansau
partïon cysylltiedig yn cael
eu hadrodd yn gywir.

Bu hefyd nifer o addasiadau mân o ganlyniad i'n gwaith.

Atodiad 3 – Adroddiad archwilio arfaethedig

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Gwynedd

Barn ar y datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Gwynedd yn cynnwys y Dadansoddiad o Wariant a Chyllid, y Datganiad Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Daflen Fantolen, y Datganiad Llifoedd Arian Parod, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisiau cyfrifyddu perthnasol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26.

Yn fy marn i, ym mhob ffordd berthnasol, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Gwynedd ar 31 Mawrth 2026 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd yn y DU fel y'u dehonglwyd ac y'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (Y DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio datganiadau ariannol a rheoleidd-dra cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol o Cyngor Gwynedd yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol,

ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod defnyddio'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi adnabod unrhyw ansicrwydd perthnasol mewn perthynas â digwyddiadau neu amodau a all, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Gwynedd i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Caiff fy nghyfrifoldebau i a chyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn yr adroddiad blynyddol, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Y Swyddog Cyllid Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmparu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn berthnasol anghyson â'r datganiadau ariannol neu wybodaeth a gafwyd wrth gyflawni'r archwiliad, neu'n ymddangos fel arall fel pe bai wedi cael ei chamddatgan yn berthnasol. Os wyf yn canfod anghysonderau perthnasol o'r fath neu wybodaeth berthnasol o'r fath sy'n ymddangos fel pe bai wedi cael ei chamddatgan, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn achosi camddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Yn seiliedig ar y gwaith yr wyf wedi'i wneud, os wyf yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi'i chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi nodi'r ffaith honno.

Nid oes unrhyw beth gennyf i'w nodi yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2025-26;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth o Gyngor Gwynedd a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol, yr wyf yn eu hadrodd i chi, os, yn fy marn i:

- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol, neu ni chafwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad o ganghennau nad ymwelodd fy nhîm â hwy; neu
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel a esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon, y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am:

- baratoi'r datganiad cyfrifon sy'n rhoi darlun gwir a theg ac sy'n cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- pa bynnag reolaethau mewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall;
- asesu gallu Cyngor Gwynedd i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni bai bod y swyddog cyllid cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Cyngor Gwynedd yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, yn golygu achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a nodir uchod, i ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau'n cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol Cyngor Gwynedd a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Gwynedd sy'n ymwneud ag:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll a pha un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig; a hefyd
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble allai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial am dwyll o ganlyniad i wrthwneud rheolaethau gan reolwyr;
- cael dealltwriaeth am y fframwaith awdurdod sydd gan Cyngor Gwynedd, yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Cyngor Gwynedd yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Gwynedd; a

- cael dealltwriaeth am berthnasoedd partïon cysylltiedig.

Yn ychwanegol at yr uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a ganfuwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodir uchod;
- holi'r rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac ymgynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymglyfreithiad a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthwneud rheolaethau gan reolwyr, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o duedd bosibl; a
- gwerthuso'r rhesymeg fusnes dros unrhyw drafodion arwyddocaol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreolaidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreolaidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Gwynedd, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Rwy'n cyfathrebu gyda'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu hadnabod yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Yr wyf yn tystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Gwynedd yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Catherine Mealing-Jones
Archwilydd Cyffredinol Cymru
29 Medi 2026

1 Cwr y Ddinas
Stryd Tyndall
Caerdydd, CF10 4BZ

Atodiad 4 – Llythyr sylwadau

[Pennawd Cyngor Gwynedd]

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd
CF10 4BZ

29 Medi 2026

Sylwadau ynghylch datganiadau ariannol 2025-26

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o ddatganiadau ariannol Cyngor Gwynedd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2026 at ddiben mynegi barn ynglŷn â'u gwirionedd a thegwch a'u paratoi'n briodol.

Yr ydym ni'n cadarnhau hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred ar ôl gwneud yr ymholiadau a oedd yn ddigonol yn tyb ni, y gallwn gyflwyno'r sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau'r rheolwyr

Cyfrifoldebau

Yr ydym ni wedi cyflawni ein cyfrifoldebau am:

- baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol 2025-26; yn arbennig mae'r datganiadau ariannol yn rhoi golwg gywir a theg yn unol â hwy;
- dylunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a gwallau.

Gwybodaeth a ddarparwyd

Rydym wedi darparu'r canlynol ar eich cyfer:

- mynediad llawn at:

- yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennaeth ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;
 - gwybodaeth ychwanegol yr ydych chi wedi gofyn amdani gennym ni at ddiben yr archwiliad; a
 - mynediad digyfngiad at aelodau o staff y penderfynoch chi fod angen cael tystiolaeth archwilio ganddynt;
- canlyniadau ein hasesiad ni o'r risg y gallai'r datganiadau ariannol fod wedi'u cam ddatgan yn berthnasol o ganlyniad i dwyll;
 - ein gwybodaeth ni am dwyll gwirioneddol neu dwyll tybiedig yr ydym ni'n ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Gyngor Gwynedd ac sy'n cynnwys:
 - rheolwyr;
 - cyflogeion sydd â rolau arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol; neu
 - eraill lle gallai'r twyll gael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol;
 - ein gwybodaeth ni am unrhyw honiadau o dwyll gwirioneddol, neu dwyll tybiedig, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyflëwyd gan gyflogeion, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
 - ein gwybodaeth ni am bob achos hysbys o ddiffyg cydymffurfio gwirioneddol neu ddiffyg cydymffurfio tybiedig â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol;
 - gwybodaeth am bwy yw'r holl bartïon cysylltiedig a'r holl berthnasoddd a thrafodion partïon cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt;

Sylwadau am y datganiadau ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi cael eu cofnodi yn y cofnodion cyfrifyddu ac fe'u hadlewyrchir yn y datganiadau ariannol.

Mae'r dulliau, y data a'r tybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd i lunio amcangyfrifon cyfrifyddu, a'u datgeliadau cysylltiedig, yn briodol i gyflawni cydnabyddiaeth, mesuriad neu ddatgeliad sy'n rhesymol yng nghydestun y fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Rhoddwyd cyfrif priodol am berthnasoddd a thrafodion partïon cysylltiedig ac maent wedi cael eu datgelu'n briodol.

Lle cafwyd digwyddiadau ar ôl y dyddiad adrodd yr oedd yn ofynnol gwneud addasiad ar eu cyfer neu eu datgelu, mae'r holl addasiadau a datgeliadau hyn wedi cael eu gwneud.

Mae pob ymgyfreithiad a hawliad gwirioneddol neu bosibl hysbys y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi cael eu datgelu wrth yr archwilydd a rhoddwyd cyfrif amdanynt ac maent wedi cael eu datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol.

Nid oes unrhyw gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau, yn y datganiadau ariannol. Mae effeithiau camddatganiadau nas cywirwyd a ganfuwyd yn ystod yr archwiliad yn amherthnasol, yn unol ac ar y cyd, i'r datganiadau ariannol o'u cymryd yn eu cyfanrwydd. Ceir crynodeb o'r eitemau hyn isod:

- Dosbarthwyd gwerth £2.5m o waith adeiladu newydd fel ychwanegiadau Tir ac Eiddo yn hytrach na fel Asedau sy'n cael eu hadeiladu. O ganlyniad nid oedd y gwaith dymchwel ar yr adeilad gwreiddiol ar y safle wedi ei drin fel amhariad gwerth £0.3m. Roedd gwerth tir ac adeiladau wedi gôr-ddatgan cyfanswm o £2.8m, ond gan nad yw'r camgymeriad yn faterol, ni chymerwyd camau i'w gywiro. Bydd sefyllfa'r adeilad hwn yn derbyn sylw yn nghyfrifon 2026-27, ble mae'n debygol y bydd yn weithredol erbyn diwedd y flwyddyn beth bynnag ac felly angen ei brisio.
- Roedd saith adeilad arall a oedd yn cael eu hadeiladu hefyd wedi eu trin fel Tir ac Adeiladau gweithredol, gwerth net yr adeiladau yma oedd £0.75m. Bydd sefyllfa'r adeiladau yma hefyd yn derbyn sylw yn nghyfrifon 2026-27, ond gan nad yw'r camgymeriad yn faterol, ni fydd yn cael ei gywiro.
- Roedd sawl gwall dibwys wedi eu canfod mewn perthynas â gwaith indecsio eiddo ar 31 Mawrth 2026. Roedd hyn yn cwmpasu asedau wedi eu hepgor o'r broses ac indecsau anaddas wedi eu defnyddio ar gyfer rhai eiddo gan hefyd arwain at rhai eiddo yn cael eu hepgor o'r broses brisio. Gyda'i gilydd roedd gwerth y camgymeriadau dros y trothwy dibwys am gyfanswm o £0.385m. Roedd y gofyniad yn y maes yma yn newydd gan CIPFA ar gyfer cyfrifon 2025-26 a bydd y drefn indecsio a sefyllfa'r adeiladau hyn yn derbyn sylw pellach yn nghyfrifon 2026-27. Gan nad yw'r camgymeriad yn faterol, ni fydd yn cael ei gywiro yng nghyfrifon 2025-26.
- Roedd credydwr gwerth £0.349m yn ymwneud â gwaith Cyfalaf wedi ei gronni ar ddiwedd y flwyddyn er nad oed y gwaith cysylltiedig wedi ei gyflawni erbyn 31 Mawrth 2026. Roedd y driniaeth yma wedi deillio o brosesau penodol yn ymwneud â hawliadau grant ac hefyd wedi golygu bod gwerth £0.349m wedi ei gofnodi fel ychwanegiadau Tir ac Eiddo. Mae'r driniaeth technegol gywir ar gyfer y broses cronni ar ddiwedd y flwyddyn yn cael ei gynnwys fel rhan o gyfarwyddiadau blynyddol i staff y Cyngor. Bydd pwyslais ychwanegol yn cael ei roi ar hyn ar gyfer cyfrifon 2026-27 gyda cyfeiriad ychwanegol penodol at y

gofynion o ran cyflwyno unrhyw hawliadau grantiau. Gan nad yw'r camgymeriad yn faterol, ni fydd yn cael ei gywiro.

Sylwadau gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan y rheolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb am baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol perthnasol. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 29 Medi 2026.

Yr ydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd pob cam y dylem fod wedi'i gymryd er mwyn ein gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac er mwyn cadarnhau ei bod wedi cael ei chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych chi'n ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

Dewi Aeron Morgan
Pennaeth Cyllid

Llofnodwyd gan:

Cadeirydd Pwyllgor
Llywodraethu ac
Archwilio

Dyddiad: 29 Medi 2026

Dyddiad: 29 Medi 2026

Ansawdd archwilio

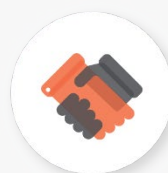
Mae ein hymrwymiad i ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru'n un llwyr. Rydym ni'n credu bod a wnelo ansawdd archwilio â chael pethau'n iawn y tro cyntaf.

Rydym yn defnyddio model tair llinell sicrwydd i ddangos sut yr ydym yn cyflawni hyn. Rydym wedi sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio i gydlyn a goruchwyllo'r trefniadau hynny. Creffir yn annibynnol ar ein gwaith gan Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr ac mae Cadeirydd ein Bwrdd yn gweithredu fel dolen gyswllt i'n Bwrdd ar ansawdd archwilio. I gael rhagor o wybodaeth gweler ein [Hadroddiad Ansawdd Archwilio diweddaraf](#).

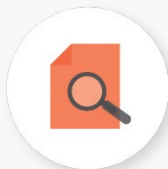
Ein Pobl

- Dewis y tîm cywir
- Defnyddio arbenigwyr
- - Goruchwyliaeth ac adolygu

Trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd archwilio Dewis y tîm cywir

- Plattform archwilio
- Moeseg
- Canllawiau
- Diwylliant
- Dysgu a datblygu
- Arweinyddiaeth
- Cymorth technegol

Sicrwydd annibynnol

- Adolygiadau Ansawdd Allanol
- Adolygiadau â thema
- Adolygiadau oer
- Dadansoddiad o wraidd y problem
- Adolygiad gan gymheiriaid
- Pwyllgor Ansawdd Archwilio
- Monitro allanol

Eich cefnogi chi

Mae gan Archwilio Cymru ystod o adnoddau i roi cymorth i graffu ar gyrff cyhoeddus Cymru, ac i'w cynorthwyo i barhau i wella'r gwasanaethau y maent yn eu darparu i bobl Cymru.

Ewch at ein gwefan i ganfod:

Ein cyhoeddiadau sy'n cwmpasu ein gwaith archwilio mewn cyrff cyhoeddus.

Gwybodaeth am ein gwaith sydd ar ddod a'n blaenraglen waith ar gyfer archwilio perfformiad.

Offer data i'ch helpu i gael dealltwriaeth well am dueddiadau mewn gwariant cyhoeddus.

Manylion ein gwaith a'n digwyddiadau Arfer Da gan gynnwys rhannu arfer a mewnwleidiadau sy'n dod i'r amlwg o'n gwaith archwilio.

Ein cylchlythyr sy'n darparu diweddariadau rheolaidd i chi ar ein gwaith archwilio gwasanaethau cyhoeddus, arfer da, a digwyddiadau.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

